

Kommunledningskontoret

Dnr KS 2022/114

Till Kommunstyrelsens
arbetsutskott

Besvarande av uppdraget från KSAU angående stöd till flyktingar från Ukraina

Förslag till beslut

1. Att uppdragets utredande delar är uppfyllda.
2. Att i övrigt avslå förslag gällande bidrag, uppdrag och extra resurser tills förutsättningarna och ansvarsfördelningar är klargjorda.

Sammanfattning av ärendet

Kommunledningen har från KSAU fått ett uppdrag att se över ett antal förslag gällande stöd till flyktingar från Ukraina. I samband med att kriget i Ukraina bröt ut skapades en specialgrupp för flyktingmottagande i kommunen som har besvarat förslagen i aktuell tjänsteskrivelse. Det är svårt att i skrivande stund ge tydliga besked gällande kommunens åtagande kring ekonomiska ersättningar, stöd och insatser samt arbetsmarknadsåtgärder då situationen i Ukraina är ständigt föränderlig. Det finns också en otydlighet gällande ansvarsfördelning utifrån lagstiftning, mellan statliga myndigheter men också i samverkan mellan statliga myndigheter och kommun. En stor osäkerhet är den ekonomiska ersättningen som ska utgå till kommunerna från staten, vilket kan komma att påverka de förslag som givits. Delar av de förslag som getts arbetar kommunen med i samverkan med civilsamhället. Det finns vissa hinder utifrån gällande lagstiftning. Samtidigt finns en flexibilitet i att hitta lösningar för att kunna stötta alla de flyktingar som kan komma att behöva stöttning från både kommun och civilsamhälle.

Ärende

Bakgrund

Beslut fattades i KSAU 2022-04-06 att ge i uppdrag åt Kommunledningskontoret att undersöka möjligheterna till att genomföra nedanstående punkter, och återkomma till kommunstyrelsens arbetsutskott med förslag:

att Vaggeryds kommun undersöker hur man kan stötta flyktingars introduktion och integration i vårt samhälle genom att erbjuda kontaktpersoner/kontaktfamiljer, som kan förklara och visa vårt samhälle och bli ett stöttande, socialt sammanhang. Om detta sker genom någon organisation, eller via privata initiativ, skall man kunna få bidrag för detta,

att Vaggeryds kommun undersöker hur man kan stötta privata initiativ till boende för

flyktingar. Samordning, kvalitetssäkring och olika former av regelverk och stöd behövs för att skapa hållbara boendialternativ. Om detta sker genom någon organisation, eller via privat initiativ, skall man kunna få bidrag för detta.

att Vaggeryds Kommun undersöker hur man kan stödja våra flyktingar genom att försöka få in dem på vår lokala arbetsmarknad. Förslagsvis anställer Kommunen, en person som kan fungera som handläggare inom detta område.

Arbetsmarknadsenheten (AME) ska verka aktivt som en brygga mellan näringslivet och flyktingarna som kommer till Jönköpings Län.

Aktuellt läge

Aktuellt läge

När det gäller situationen med Ukraina så kan förutsättningarna ändras fort. Huvudscenariot från Migrationsverket har varit 100 000 flyktingar fram till årsskiftet, varav 76 000 fram till sommaren. I dagarna har man sänkt siffran och istället är nu scenariot 80 000 till årsskiftet. Detta med anledningen av att flyktingströmmarna under den senare tiden avtagit. Den senaste siffran för riket var 36 500 flyktingar från Ukraina. 36 av dessa finns i Vaggeryd varav 26 personer är mellan 19-64 år.

Mottagandet av flyktingar från Ukraina är först och främst statens ansvar. Det gäller alla asylsökande, även flyktingar som ansöker om asyl i Sverige utifrån massflyktingdirektivet. Ansvar för barn utan vårdnadshavare/ensamkommande barn samt att tillhandahålla skola för barn åligger kommunen. Här utgår ersättning till kommun från staten enligt schablon.

Hemställan har gjorts till regeringen gällande flera lagändringar vid hantering av flyktingar enligt massflyktingdirektivet. Förslaget är att dessa ska träda i kraft 1 juli 2022. Ett av förslagen innebär att kommunen, istället för migrationsverket, kommer vara ansvarig för att erbjuda boende till flyktingar som kommer enligt massflyktingdirektivet. I hemställan framgår även att kommunerna ska få ersättning för detta. Andra förslag handlar om ersättning till kommuner för barn över 18 år, ersättning till kommuner för kostnad avseende omkostnad och arvode till familjehem med mera. Vaggeryds kommun har en preliminär mottagningsciffr på 132 personer om lagen träder i kraft. Omständigheten gör dock att det fortfarande är oklart hur många, när, i vilken ålder och vilken takt flyktingarna kommer att bli bosatta i vår kommun.

I utkastet till lagrådsremiss är det otydligt hur ersättningen till kommunerna ska se ut. Det som hittills framkommer är att kommunerna enbart ska ersättas för kostnader direkt kopplade till boende. Det finns en risk för att den ersättningen inte kommer täcka kommunernas kostnader för att anskaffa, utrusta, driva och avveckla boenden. Sveriges kommuner och regioner (SKR) och övriga kommuner som svarat på den lagrådsremissen har påtalat att utgångspunkten måste vara kommunernas kostnader, inte Migrationsverkets nuvarande kostnader. Mindre boenden är dyrare att driva än stora anläggningsboenden. Den korta framförhållningen riskerar att driva upp kostnaderna när kommunerna snabbt ska ordna

boende för ett stort antal individer. Kommunerna har olika förutsättningar att ordna boende, till olika kostnader.

Det finns inga förslag ännu på förändringar i ersättning för att tillse att kommunerna kan få ersättning för andra insatser till målgruppen, såsom exempelvis som andra sociala insatser, arbetsmarknadsåtgärder eller för att stödja civilsamhället. För de kostnader som kommunen hittills haft för iordningsställande av akutboendet på Talludden och för samordningen av civilsamhället saknas ännu besked om ersättning även om migrationsverket och signalerna från regeringen varit tydliga i sin dialog att kommunerna ska kompenseras.

Kommunen har precis genomgått en period av högt tempo och intensivt arbete för att vara förbereda på att ta emot flyktingar i ett evakueringsboende, Talludden. Förutsättningarna förändrades därefter helt. Bedömning görs att det inte är rimligt att idag planera för en allt för stor organisation med medföljande kostnader utan istället kunna anpassa arbetet utifrån det behov som uppstår och vara flexibel i det.

Inom det kommunala flyktingarbetet förbereds nu för nya bosättningslagen och det ansvar som förmodligen kommer övergå till kommunen från migrationsverket. Det arbetas också på en process för att få en så smidig övergång som möjligt för att människor inte ska behöva flytta flera gånger vilket innebär att en del boende kan komma till kommunen tidigare än så och de som redan finns här ska kunna stanna. Inom socialförvaltningen förs dialog kring de utmaningar som kan komma att följa vid mottagande av barn utan vårdnadshavare/ensamkommande barn, både enskilda men även i grupp, såsom barn från barnhem.

Så fokus ligger på att bevaka och analysera läget. Den extra resurs som är igång är en kommunal samordning av civilsamhällets ambition och insatser. Det finns en mycket god uppslutning i civilsamhället där många är beredda att bidra. Då flyktingvolymerna ännu är låga handlar arbetet om att upprätthålla engagemang och mobilisera en beredskap.

Det kan också vara klokt att fundera på begreppet integration och på vilken nivå ska Ukrainska flyktingar ska integreras i samhället och den kommun de hamnar i. I dagsläget är signalerna från regeringen att insatserna behöver planeras utifrån att ukrainska flyktingbarn snabbt ska säkerställas skolgång och att vuxna ska hjälpas in på arbetsmarknaden. SKR, Socialstyrelsen och Migrationsverket är också tydliga med att alla barn utan vårdnadshavare/ensamkommande barn ska utredas och socialförvaltningen ska göra enskilda bedömningar och även placera barnen i den boendeform som de utifrån sina behov behöver. En trygg boendesituation där man undviker förflyttningar och ryckighet är också vara prioriterat men i övrigt är man restriktiv med integrationsåtgärder. Huvudlinjen är att flyktingarna från Ukraina ska få skydd och en säker fristad men så snart som möjligt återvända till sitt hemland.

Det är först när kommunen fått tydliga besked från regering och ansvariga myndigheter, som det går att svara på om ovan nämnda förslag går att genomföra med befintliga resurser och/eller med stöd av de resurser som kommunen efter beslut eventuellt kommer att få.

Återkoppling på förslag

Nedan följer svar på de förslag som KSAU gett i uppdrag till kommunledning att svara på.

att Vaggeryds kommun undersöker hur man kan stötta flyktingars introduktion och integration i vårt samhälle genom att erbjuda kontaktpersoner/kontaktfamiljer, som kan förklara och visa vårt samhälle och bli ett stöttande, socialt sammanhang. Om detta sker genom någon organisation, eller via privata initiativ, skall man kunna få bidrag för detta.

Kontaktperson och kontaktfamilj är biståndsbeviljade insatser som en person får utifrån dennes behov. Kontaktpersoner och kontaktfamiljer utreds noggrant av socialförvaltningen. En kontaktperson eller kontaktfamilj får ett uppdrag med formulerade mål utifrån den enskildes behov och det utgår även ersättning för omkostnad och arvode vid dessa insatser till uppdragstagaren. Det åligger även förvaltningen ett uppföljningsansvar vid dessa insatser. I arbetsgrupp kring flyktingmottagande som representeras av flera förvaltningar, däribland socialförvaltningen, har bedömning gjorts att inte använda begreppen kontaktperson och/eller kontaktfamilj. Istället benämns denna funktion "vänperson/vänfamilj" där uppdraget kan handla om att "förklara och visa vårt samhälle och bli ett stöttande, socialt sammanhang" så som i förslaget.

Redan idag finns ett arbete igång där möjligheten att bli erbjuden en "vänperson/vänfamilj" kommer att kunna erbjudas när flyktingarna kommer. Detta är ett uppdrag som med fördel åligger civilsamhället. Det finns en dialog och ett samarbete mellan civilsamhället och kommunens samordnare för att underlätta detta arbete. Det finns också en sammanställning av alla de frivilliga som har anmält sitt intresse för att hjälpa till som volontär. Kontakten med dessa upprätthålls utifrån att situationen ständigt förändras. Det har också tagits fram ett utbildningsmaterial kring Ukraina som volontärerna har möjlighet att få genomgå. Det kommer också att finnas möjlighet till handledning och stöd för de som kommer att jobba som volontärer.

När det gäller möjligheten att få bidrag för insatser så har kommunen mött en del av behovet genom att tillsätta en samordnarfunktion som administrerar och stödjer civilsamhället i arbetet kring dessa frågor. Civilsamhället har också tilldelats 30 miljoner av regeringen för att stötta det arbete som civilsamhället utför på central, regional och lokal nivå. Uppdraget ligger på samordnaren att se vilka medel som är möjliga att få på lokal nivå för detta arbete. Förslaget i vårbudgeten är ytterligare 100 miljoner till civilsamhället men hur dessa ska fördelas är oklart. Regeringen är tydlig med att det inte är integrationsinsatser som ska göras för den grupp som kommit genom massflyktingdirektivet så några medel för integration finns inte att söka just nu.

I dagsläget görs en bedömning att det finns tillräckligt upparbetat för att kunna möta det behov som kan komma att finnas utifrån de kommunsiffror som nu är aktuella. Så svaret på frågan här är att detta redan är planerat för. Någon generell utökning av möjligheten att söka ekonomiska bidrag bedöms det i dagsläget inte finnas fog för, men även här bör man avvakta utvecklingen och vad civilsamhället kan göra med extra tilldelade resurserna regeringen tillskjuter.

att Vaggeryds kommun undersöker hur man kan stötta privata initiativ till boende för flyktingar. Samordning, kvalitetssäkring och olika former av regelverk och stöd behövs för att skapa hållbara boendialternativ. Om detta sker genom någon organisation, eller via privat initiativ, skall man kunna få bidrag för detta.

Många privatpersoner, föreningar och församlingar har anmält sitt intresse för att ta emot boende hemma hos sig eller i boende som man har tillgång till. Men det var främst utifrån den akuta situation som uppstod i början av kriget. Utifrån den osäkerhet som fanns vid tidpunkten gjordes en hemställan till kommunerna att anordna evakueringsboenden, då migrationsverket själva inte hade möjlighet att ordna boende till en större mängd flyktingar.

Nu har migrationsverket löst sitt akuta uppdrag och valt att erbjuda boende i närheten av myndighetens kontor för att underlätta registrering och beslut om uppehållstillstånd. Den boendepanering som görs nu, är utifrån ett mer långsiktigt perspektiv. Det är också oklart vad den nya bostättningslagen kommer innehålla. Det är rimligt att anta att boenden som kommunen kommer att behöva tillhandahålla med största sannolikhet kommer kräva viss samordning, kvalitetssäkring och omgivas med ett regelverk. Utifrån hur behovet av boende bedöms idag så är inte privatpersoners boenderbjudande något som kommer att behövas eller vara ett förstahandsval utifrån ett förväntat regelverk.

Boende för barn utan vårdnadshavare/ensamkommande barn hanteras av socialförvaltningen inom ramen för handläggning av barn och unga. Barn utan vårdnadshavare ska vid anvisning utredas och med beslut placeras utifrån någon av befintliga placeringsformer i enlighet med socialtjänstlagen (2001:453). I undantagsfall kan privatplacering vara aktuellt, vilket betyder att en närstående får medgivande att ta emot barnet i sitt hem. Då ska det finnas en uttrycklig önskan från vårdnadshavare och en överenskommelse mellan vårdnadshavare och närstående att barnet ska bo där. Det ska också finnas en bedömning om att barnet inte anses ha något vårdbehov.

Att Vaggeryds kommun undersöker hur man kan stödja flyktingarna genom att försöka få in dem på vår lokala arbetsmarknad. Förslagsvis anställer kommunen en person som kan fungera som handläggare inom detta område.

Arbetsmarknadsenheten (AME) ska verka aktivt som en brygga mellan näringslivet och flyktingarna som kommer till Jönköpings Län.

Migrationsverket har fått ett uppdrag att tillhandahålla en obligatorisk samhällsintroduktion till personer som beviljats tillfälligt skydd. Inom ramen för den kommer information om bland annat hur den svenska arbetsmarknaden fungerar och vikten av egen försörjning.

Arbetsförmedlingen har uppdraget att arbeta länsövergripande med dessa arbetsmarknadsfrågor. De har fått ett särskilt uppdrag från regeringen när det gäller flyktingar från Ukraina. De ska ta fram och sprida information om den svenska arbetsmarknaden till personer som beviljats tillfälligt skydd enligt massflyktingsdirektivet. Informationen ska finnas tillgänglig på Ukrainska och lämnas till alla över 18 år så tidigt som möjligt. Migrationsverket ska bistå med att sprida den framtagna informationen. Som det ser ut nu så kan den som har rätt att arbeta också skriva in sig på Arbetsförmedlingen. Den ska erbjudas ett planeringssamtal med en arbetsförmedlare för att diskutera stöd till arbete. Någon typ av kompetenskartläggning planeras också av myndigheten.

När det gäller kommunens arbete med näringslivet, Vaggeryds Näringslivsråd och Business Vaggeryd så förs även diskussioner där. Frågor har kommit från företagare kring vilka formella krav som måste vara uppfyllda för anställning. Intresset är stort bland företag att stödja och hitta arbetskraft i flyktinggruppen från Ukraina. Det finns en tanke hos näringslivsrådet om att låta deras bemannings- och rekryteringsbolag att vara mer aktiva i frågan. Att de undersöker vilka som kan vara anställningsbara och matcha det mot företagens behov.

I dagsläget är kommunen utförare av arbetsmarknadsinsatser. Det kan vara genom lösningar som tagits fram i överenskommelse med arbetsförmedlingen och för målgrupper som står långt från arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsenheten kan på sikt även stötta flyktingar från Ukraina. Arbetsmarknadsenheten kan vara en part i att säkerställa att målgruppen får rätt hjälp utifrån hur ansvaret är fördelat mellan stat och kommuner men också gå in med insats vid behov. Arbetsmarknadsenheten kan utifrån sitt ordinarie uppdrag planera för integration och flyktingmottagning tillsammans med kommunens befintliga näringslivsverksamhet. Detta skulle bidra till att arbetssökande och näringsliv möts och att arbetet bedrivs så effektivt som möjligt. Extra resurser för att möta denna fråga bedöms inte vara nödvändiga i dagsläget men vid ett ökat mottagande kommer situationen och behovet sannolikt vara annorlunda.

Beslutet ska skickas till

Klicka här för att fylla i vilka beslutet ska skickas till. Om ej aktuellt lämnas tomt.

Handläggare

Jenny Andersson, chef Arbetsmarknadsenheten

